

ARAŞTIRMA

CİNSEL DOYUMUN YORDANMASINDA BAZI FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

Bilgin KIRAY VURAL*

Ayla BAYIK TEMEL**

Alınış Tarihi:27.01.2009

Kabul Tarihi:29.04.2009

ÖZET

Bu çalışmada, “Evlilik Öncesi Cinsel Danışmanlık Programı” alan yeni evli çiftlerde, cinsel doyumda; sosyodemografik özelliklerin, evliliğe yönelik inanç ve tutumların, cinsel mitlerin ve bilgi kazancının rolü incelendi.

Araştırmanın örneklemini 36 çift deney grubu, 35 çift kontrol grubu oluşturmuştur. “Bireylerin Tanımlayıcı Özelliklerini Belirleme Formu”, “Evliliğe Yönelik İnanç ve Tutumlar Ölçeği; Sağlık İnanç Modeli”, “Cinsel Mitleri Değerlendirme Formu”, “Cinsel Konular ile İlgili Bilgi Düzeyine İlişkin Değerlendirme Formu”, “Evlilik Döneminde Çiftlerin Üreme Sağlığı-Cinsel Sağlıkla İlgili Bazı Davranışlarını Değerlendirme Formu”, “Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği” kullanılmıştır. Deney grubuna “Evlilik Öncesi Cinsel Danışmanlık Programı” verilmesinden sonra her iki gruptan temel veriler toplanmıştır. Deney grubundaki kadınlarda yaş ortalaması 27.08±3.81, erkeklerde 29.36±4.98’dir. Kontrol grubundaki kadınlarda yaş ortalaması 26.00±3.45, erkeklerde 29.85±5.16’dır. Deney grubundaki bireylerin %55.6’sı, kontrol grubu bireylerin %47.1’i yüksekokul/fakülte mezunudur. Kadınlarda sosyodemografik özelliklerin açıkladığı varyans oldukça düşük olmasına rağmen, erkeklerde özellikle eğitim pozitif yönde önemli bir etkiye sahip değişkendir. Cinsel doyumu belirlemede; evliliğe yönelik inanç ve tutumların, cinsel mitlerin varyansı arttırdığı belirlendi. Cinsel danışmanlık eğitimi alan deney grubunda bilgi düzeyi artışının cinsel doyumu yordamada önemli rol oynadığı saptandı.

Anahtar Kelimeler: Cinsellik, sağlık inancı, cinsel doyum

ABSTRACT

Analysis of Some Factors in Predicting Sexual Satisfaction

In this study, the role of sociodemographical characteristics, beliefs and attitudes towards marriage, sexual myths and level of knowledge on sexual satisfaction of newly-married couples attending “Premarital Sexual Counselling Program”.

The sample of the research was consisted of 36 couples in experimental group, and 35 couples in control group. Identifying Characteristics of the Individuals Form”, “Beliefs and Attitudes Towards Marriage Scale; The Health-Belief Model”, “Sexual Myths Evaluation Form”, “Evaluation Form for Identifying Level of Knowledge of Sexual Issues (pretest posttest)”, “Golombok-Rust Sexual Satisfaction Sca –Female and Male Form”, were used as data collecting instruments. “Premarital Sexual Counselling Program” was given to the experimental group after basic data were collected from both groups. In the experimental group, average ages were 27.08±3.81 and 29.36±4.98 in women and men, respectively. In the control group, average ages were 26±3.45 and 29.85±5.16 in women and men, respectively. In the research, 55.6% of the individuals in experimental group and 47.1% of the individuals in control group were graduates of college/school of a university. Although the total variance explaining the sociodemographical characteristics of women was comparatively low, especially the variable of education is important with a positive effect on men. It was found out that beliefs and attitudes towards marriage and sexual myths increased the variance in identifying sexual satisfaction. It was determined that increase in the knowledge levels in the experimental group attending sexual counselling training had an important role in predicting sexual satisfaction.

Keywords: Sexuality, health belief, sexual satisfaction

GİRİŞ

Cinsellik; biyolojik, psikolojik, sosyal, kültürel, geleneksel, ahlaki, dini, antropolojik, politik ve ekonomik boyutları olan karmaşık bir bütündür. Cinsel ifade ve davranış insan yaşamının ayrılmaz parçasıdır (İncesu 2005).

Eşler arasında sağlıklı ilişkilerin oluşturulmasında, cinsel doyumun önemli etkisi olduğu, gözden kaçırılmamalıdır (Kayır 1998). Evlilikte cinselliğin temel fonksiyonu, hazın paylaşılması, yakınlığın pekişmesi ve

*Pamukkale Üniversitesi S.H.M.Y.O, Denizli, Türkiye (Öğr.Gör.Dr) e-mail:bvural@pau.edu.tr

**Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Halk Sağlığı AD, İzmir, Türkiye (Prof. Dr.)

derinleşmesi, yaşamın ve evliliğin güçlüklerine karşı baş etmede gerilimi azaltmasıdır (McCarthy 1997). Evlilik öncesi cinsel eğitim ve danışmanlık alma yeni evli çiftlerde oluşabilecek korku ve yanlışlıkları, bunların getirebileceği cinsel isteksizlikleri ve problemleri ortadan kaldırır (Arslan ve ark. 2000). Cinsel bilgisizlik, daha da önemlisi yanlış bilgilendirme ve yanlış inanışlar, toplumlarda cinsel sorunların artışı desteklemektedir (Kayır 1998). Cinsel işlevlerin sorunsuz olması durumunda, evliliğe olumlu katkısının olduğu ancak, cinsel işlevlerde sorun yaşandığında bunun evlilik üzerinde oldukça güçlü ve olumsuz bir etkisinin bulunduğu, olumlu duyguları ve evlilik içerisindeki yakınlığı tükettiği öne sürülmektedir (McCarthy 1997). Araştırmalarda, cinsel doyumun artması ile evlilik uyumunun da yükseldiği ya da evlilik uyumunun artması ile cinsel doyumun da arttığı belirlenmiştir (Kudiaki 2002, Morokoff and Gilliland 1993, Sokolski and Hendrick 1999).

Aşk ve cinsel yakınlık, düşünsel, duygusal ve davranışsal boyutlarıyla iki insan arasında oluşan bir etkileşimdir (Kayır 1998). Cinsellikte bireysel etkiler; inanç ve tutumlardır, demografik etkiler ise; bireylerin geliri, eğitimi, mesleğidir (Donnelly 1993). Kişilerin yetiştiği ve içinde yaşadığı aile, yakın çevre, alt kültür ve toplumsal yapı, gelenekler ile dini inanç ve ahlaki tutumlar da cinsel tutum ve davranışları belirleyen değişkenlerdendir. Pek çok olguda, yalnızca sosyokültürel nedenler cinsel işlev bozukluğunun ortaya çıkmasında başlıca rolü oynayabilmektedir (İncesu 2005).

Zilbergeld (1992) toplumların kültürlerine ek olarak, cinsiyete özel cinsel kültürden söz etmiş ve toplumda cinsellikle ilgili yerleşik mitlerin (yanlış abartılı inanışlar) cinsel işlev bozukluğunun oluşumunda ve devamında çok önemli bir yeri olduğunu belirtmiştir (Soylu ve ark. 1999).

Bu çalışma Evlilik Öncesi Cinsel Danışmanlık Programı alan yeni evli çiftlerde, cinsel doyumun yordanmasında sosyodemografik özelliklerin, evliliğe yönelik inanç ve tutumların, cinsel mitlerin ve bilgi kazancının rolünü inceleyen öntest-son test, kontrol gruplu düzende deneysel bir tasarımıdır (Emiroğlu 2002).

MATERYAL VE METOD

Araştırma, Türkiye’de İzmir ilinde değişik kuruluşlarda çalışan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan çiftlerle yürütüldü ve

veriler 1 Eylül 2006 -30 Nisan 2007 tarihleri arasında toplandı.

Evreni dâğün kararı almış evlilik öncesi dönemde olan çiftler oluşturdu. Olasılıksız seçim yöntemlerinden kartopu yöntemiyle seçilmiş toplam 83 çift (41 deney, 42 kontrol) örnekleme oluşturdu (Karataş 2003). Araştırmada birinci aşamaya katılmış 12 çift (5 deney, 7 kontrol), daha sonra çeşitli nedenlerle araştırmadan çekildi. Araştırma 71 çift (36 deney, 35 kontrol) ile tamamlandı.

Danışmanlık programına katılmayı kabul eden, gözlemlerde bilişsel bozukluğa ilişkin herhangi bir sorunu olmayan ve soruları yanıtlayabilen, herhangi bir cinsel işlev bozukluğu nedeniyle profesyonel yardım almamış olan çiftler, yaş ve eğitim düzeyi açısından randomize edilerek deney ve kontrol grubuna atandı. Listede tek numarada olanlar deney, çift numarada olanlar kontrol grubuna alındı.

Araştırmanın yürütülebilmesi için Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Etik Kurulu’ndan ve araştırmaya katılanlardan bilgilendirilmiş onam alındı.

Veri Toplama Araçları

Bireylerin Tanımlayıcı Özellik-lerini Belirleme Formu; Toplam dokuz sorudan oluşan bu form, bireylerin sosyodemografik özelliklerini belirlemek amacıyla oluşturuldu (İnanç ve ark. 2003, Michie and Abraham 2004, Canada Guidelines for Sexual Health Education 2003, Ziyalar 2000).

Evliliğe Yönelik İnanç ve Tutumlar Ölçeği; Sağlık İnanç Modeli/Health Belief Model (HBM); Bu ölçek Sullivan ve arkadaşları tarafından (2004) Amerika’da bireylerin evliliğe ilişkin inanç ve tutumlarını değerlendirmek amacıyla geliştirildi. Sağlık İnanç Modelinde dört faktör grubu altında 23 madde bulunmaktadır (Sullivan et al. 2004). Ülkemiz için geçerlik güvenirlik çalışması 2006 yılında 230 nişanlı birey üzerinde gerçekleştirilmiştir (Vural ve Temel 2007).

Cinsel Mitleri Değerlendirme Formu; Araştırmada kullanılan Zilbergeld (1992) tarafından hazırlanan form, değişik mitleri içeren 15 maddeden oluşmaktadır. Katılımcılardan cinsel mitleri doğru onaylıyorsa “doğru” ve onaylamıyorsa “yanlış” olarak sınıflandırmaları istendi (Kayır 1998, Soylu ve ark. 1999).

Cinsel Konular İle İlgili Bilgi Düzeyine İlişkin Değerlendirme Formu (öntest-sontest); Bu formda Cinsel Danışmanlık Programı’nda

anlatılan konulara yönelik 25 ifadeye yer verildi (Amerikan Psikiyatri Birliği 2001, Ulusal Aile Planlaması Hizmet Rehberi 2000, Ziyalar 2000). Bu form 10 öğretim üyesinin görüşleri alınarak çoğul hakemli içerik geçerliliği (content validity) yöntemi uygulanarak test edildi (Kendall's coefficient of concordance $p > 0.001$). Deney ve kontrol grubundaki çiftlere, Cinsel Danışmanlık Programından önce ve evlendikten dört ay sonra uygulandı.

Golombok Rust Inventory of Sexual Satisfaction-GRISS; Evli çiftlerde cinsel doyumunu ölçmek üzere Rust ve Golombok (1983) tarafından geliştirilmiş olan GRISS Kadın ve Erkek Formu kullanıldı. Ölçekte yedi faktör grubu altında 28 madde bulunmaktadır (Golombok and Rust 1988, Tuğrul ve ark. 1993).

Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada deney ve kontrol grubu çiftlerin (deney grubu 41, kontrol grubu 42 çift) yazılı onamı alındı.

I. Aşama (Veri Toplama Aşaması) Deney ve kontrol grubundaki çiftlerin Tanımlayıcı Özelliklerini Belirleme Formu, Cinsel Konular ile İlgili Bilgi Düzeyine İlişkin Form (öntest) uygulanarak, araştırmanın başlangıcında temel veriler toplandı.

II. Aşama (Deney Grubuna Evlilik Öncesi Cinsel Danışmanlık Programı Uygulanması) Deney grubundaki çiftler ($n=41$ çift) nikah/düğün öncesinde, her çifte ayrı ayrı olmak üzere 60 dakika süren, iki oturumda Evlilik Öncesi Cinsel Danışmanlık Programı'na alındı ve eğitim kitapçıkları verildi.

III. Aşama (Değerlendirme Aşaması) Evlilik süresinde dört ayını tamamlamış olan, hem deney, hem de kontrol grubundaki çiftlere kapalı zarf içinde; Cinsel Konular ile İlgili Bilgi Düzeyine İlişkin Değerlendirme Formu (sontest), Cinsel Mitleri Değerlendirme Formu ve GRISS verildi, bir hafta sonrası doldurulan formlar teslim alındı.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Tablo 1. Bireylerin Sosyodemografik Özelliklere Göre Dağılımı

ÖZELLİKLER	Deney Grubu		Kontrol Grubu		İstatistik
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Cinsiyet					
Kadın	36	50.0	35	50.0	$\chi^2 = 1.00$ p= 1.000
Erkek	36	50.0	35	50.0	
Yaş grubu					
20-29	50	69.4	50	71.4	$\chi^2 = 0.77$ p= 0.962
30-39	20	27.8	18	25.7	
40 ≥	2	2.8	2	2.9	
Eğitim durumu					
Ortaokul	2	2.7	2	2.9	$\chi^2 = 1.19$ p= 0.753
Lise ve dengi	20	27.8	25	35.7	
Yüksekokul/fakülte	40	55.6	33	47.1	
Yüksek lisans/doktora	10	13.9	10	14.3	
Çalışma durumu					
Düzenli/ücretli	67	93.1	49	70.0	$\chi^2 = 16.74$ p= 0.001
Kendi hesabına	3	4.1	2	2.9	
İşveren	1	1.4	11	15.7	
Çalışmayan	1	1.4	8	11.4	
Gelir Durumu					
Gelir giderinden az	2	2.8	6	8.6	$\chi^2 = 3.45$ p= 0.178
Gelir gidere eşit	56	77.8	46	65.7	
Gelir giderinden fazla	14	19.4	18	25.7	
Sağlık Güvencesi					
SSK	35	48.6	32	45.7	$\chi^2 = 3.61$ p= 0.460
Emekli Sandığı	27	37.5	22	31.4	
Bağ-Kur	6	8.3	10	14.3	
Özel Sağlık Sigortası/ Mediko	3	4.2	2	2.9	
Sosyal					
Güvencesi olmayan	1	1.4	4	5.7	
Toplam	72	100.0	70	100.0	

Tanımlayıcı Özellikler

Deney grubundaki bireylerin yaş ortalaması kadınlarda 27.08±3.81, erkeklerde 29.36±4.98'dir. Kontrol grubundaki bireylerin kadınlarda yaş ortalaması 26.00±3.45, erkeklerde 29.85±5.16'dır. Deney grubundaki bireylerin %55.6'sı, kontrol grubu bireylerin %47.1'i yükseköğretim/fakülte mezunudur. Deney grubundaki bireylerin %77.8'inin, kontrol grubundaki bireylerin ise %65.7'sinin geliri giderine eşittir (Tablo 1).

Evliliğe Yönelik İnanç ve Tutumlar Ölçeği; Sağlık İnanç Modeli

Deney grubunda ölçeğin toplam puan ortalaması ve standart sapması 66.98±9.18'dir, ölçeğin minimum puanı 44.00, maximum puanı 86.00 ve standart hatası 1.08'dir. Kontrol grubunda ise toplam puan ortalaması ve standart sapması 70.57±8.43'tür, ölçeğin minimum puanı 48.00, maximum puanı 89.00 ve standart hatası 1.00'dir.

Deney ve kontrol grubu bireylerin evliliğe yönelik inanç ve tutumları incelendiğinde, deney grubunun "algılanan duyarlılık" alt boyutu için puan ortalaması 13.38±3.69 iken, bu değer kontrol grubu bireylerde 13.08±3.14 olarak saptandı. "Evlilik sorunları ile ilgili algılanan duyarlılık" deney grubunda 8.56±1.90, kontrol grubunda 8.35±1.60'dır (p>0.05). Ayrıca "boşanma ile ilgili algılanan duyarlılık" deney grubunda 4.81±2.17, kontrol grubunda 4.72±2.17 olarak belirlendi (p>0.05). "Algılanan ciddiyet" alt boyutu puan ortalaması deney grubu bireylerde 20.02±5.15, kontrol grubu bireylerde 20.94±4.33'tür. "Evlilik sorunlarının ciddiyeti" deney grubu bireylerde 15.84±4.16, kontrol grubu bireylerde 16.30±4.09 (p>0.05), "boşanmada ciddiyet" ise deney grubunda 4.18±1.29, kontrol grubu 4.69±0.78 (p<0.05) olarak saptandı. "Algılanan yararlar" alt boyutu puan ortalaması deney grubu bireylerde 25.23±6.04, kontrol grubu bireylerde 26.78±5.39'dur (p>0.05). "Algılanan engeller" alt boyutu için deney grubunun puan ortalaması 8.33±2.91 iken, kontrol grubu bireylerin puan ortalaması 9.75±2.48'dir. Ölçek toplam puan ortalamaları incelendiğinde, deney grubunun puan ortalaması 66.98±9.18, kontrol grubunun puan ortalaması 70.57±8.43'tür. Ölçeğin alt boyut puan ortalamaları ve ölçek toplam puan ortalaması ile deney ve kontrol grupları arasında yapılan istatistiksel değerlendirme sonucu "boşanmada ciddiyet" ve "algılanan engeller" alt

boyutları ve "ölçek toplam puan" ortalaması arasında istatistiksel olarak fark anlamlıdır (p<0.05).

Cinsel Mitler

Cinsel mitlerin öntestte onaylanma oranı deney grubunda %27.87, kontrol grubunda %37.03'tür. Evlilikten dört ay sonra Cinsel Mitler Formu deney ve kontrol grubundaki bireylere tekrar (sontest) uygulanmıştır. Cinsel mitlerin sontestte onaylanma oranı ise deney grubunda %23.51, kontrol grubunda %36.66'dır.

Cinsel Konular ile İlgili Bilgi Düzeyi (Öntest - Sontest)

Deney ve kontrol grubu arasında ön test puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadı (p>0.05), ancak son test puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (p<0.001). Bilgi kazancı puanı deney grubunda 11.94±6.31, kontrol grubunda 2.11±3.38 olup, deney ve kontrol grubu arasında bilgi kazanç puanları açısından fark istatistiksel olarak anlamlıdır (p<0.001).

Cinsel Doyum (Golombok Rust Inventory of Sexual Satisfaction-GRISS)

GRISS ham toplam puan ortalaması kadınlarda; deney grubunda 24.50±10.65, kontrol grubunda 32.62±12.88, erkeklerde deney grubunda 19.68±9.68, kontrol grubunda 21.88±10.11'dir. Bu puanlar standart puana dönüştürüldü. Ölçek madde toplam puan ortalaması deney grubu kadınlarda 2.36±1.70 iken, kontrol grubu kadınlarda 3.57±1.92 olarak saptandı (p<0.05). Erkeklerde 3.37±2.05 iken, kontrol grubu erkeklerde bu değer 3.83±2.13'tür (p>0.05). Deney grubundaki kadınların %80.6'sı, erkeklerin %63.9'u, kontrol grubundaki kadınların ise %77.1'i, erkeklerin ise %71.4'ü cinsel yaşamlarında bir problem olmadığını belirtmektedir.

Cinsel Doyumun Yordanmasında Sosyodemografik Özelliklerin, Evliliğe Yönelik İnanç ve Tutumların, Cinsel Mitlerin ve Bilgi Kazancının Rolü

Cinsel doyumun yordanmasında sıklık, cinsel iletişim, doyum, kaçınma, dokunma, vaginismus ve orgazm bozukluğu alt boyutları ve toplam cinsel doyum düzeyi yordanan değişkenler olarak ayrı ayrı ele alındı. Yaş, eğitim ve gelir ise yordayıcı değişkenler olarak belirlendi.

Kadınlarda cinsel doyum düzeyini yordamada regresyon analizinde sosyodemografik özellikler, toplam varyansın %4'ünü, sıklık alt boyutunu açıklamada

varyansın %4'ünü, iletişim alt boyutunu açıklamada varyansın %2'sini yordamaktadır. Doyum alt boyutunda bu üç değişken varyansın %7'sini yordamaktadır. Yaş, eğitim ve gelir özellikleri ile doyum arasında ters yönde bir ilişki saptandı. Vaginismus alt boyutunu yordamada bu üç değişken varyansın %5'ini açıklamaktadır (Tablo 2). Kudiaki yaptığı araştırmada (2002), kadınlarda sosyodemografik özelliklerin toplam varyansı %8.9'unu açıkladığını ve eğitim değişkeni ile toplam cinsel

doyum puanı arasında ters yönde bir ilişki bulunduğunu saptamıştır. Yapılan bu araştırmadan farklı olarak Kudiaki kadınlarda eğitimi, iletişim alt boyutunu yordamada negatif etkisi olan bir değişken (açıkladığı varyans %13.6) olarak belirlenmiştir. Literatür doğrultusunda kadınlarda sosyode-mografik özelliklerin açıkladığı varyansın oldukça düşük olması, bu değişkenlerin cinsel doyum düzeyini açıklamakta çok önemli rol oynamadığını düşündürmektedir.

Tablo 2. Kadınlarda Cinsel Doyumun Yordanmasında Sosyodemografik Özelliklerin Rolü

Yordanan Değişkenler	Yordayıcı Değişkenler	B	Beta	F	R	R ²	p
Sıklık	Sosyodemografik			1.996	0.207	0.043	
	Yaş	0.049	-0.097				0.464
	Eğitim	0.373	0.142				0.286
	Gelir	-0.251	-0.065				0.592
Cinsel İletişim	Sosyodemografik			0.543	0.154	0.024	
	Yaş	-0.045	-0.085				0.525
	Eğitim	0.429	0.157				0.244
	Gelir	-0.286	-0.071				0.562
Doyum	Sosyodemografik			1.795	0.273	0.074	
	Yaş	-0.034	-0.078				0.546
	Eğitim	-0.150	-0.067				0.610
	Gelir	-0.774	-0.233				0.054
Kaçınma	Sosyodemografik			0.755	0.181	0.033	
	Yaş	-0.015	-0.026				0.844
	Eğitim	0.101	0.033				0.803
	Gelir	-0.809	-0.181				0.140
Dokunma	Sosyodemografik			0.499	0.148	0.022	
	Yaş	-0.065	0.065				0.316
	Eğitim	0.119	0.337				0.726
	Gelir	0.314	0.455				0.492
Vaginismus	Sosyodemografik			1.342	0.248	0.057	
	Yaş	-0.065	-0.143				0.277
	Eğitim	-0.306	-0.129				0.331
	Gelir	-0.168	-0.048				0.692
Orgazm bozukluğu	Sosyodemografik			0.382	0.130	0.017	
	Yaş	-0.003	-0.011				0.936
	Eğitim	0.165	0.118				0.878
	Gelir	-0.161	-0.077				0.632
Toplam Puan	Sosyodemografik			1.086	0.215	0.046	
	Yaş	-0.084	-0.160				0.227
	Eğitim	0.274	0.101				0.447
	Gelir	-0.640	-0.159				0.190

Erkeklerde toplam cinsel doyum düzeyini yordamada regresyon analizinde üç değişken toplam varyansın %11'ini açıklamaktadır. Eğitim değişkeni bu yordamada önemli bir etkiye sahiptir ve eğitim ile cinsel

doyum arasında pozitif yönde bir ilişki saptandı. Sıklık alt boyutunu sosyodemografik özellikler, varyansın %8'ini açıklamakta olup, eğitim değişkeni bu yordamada önemli bulundu. Eğitim ile sıklık arasında negatif yönde bir ilişki

saptandı. İletişim alt boyutunu yordamada ise sosyo-demografikler varyansın %3'ünü yordamaktadır. Erkeklerde kaçınma alt boyutu varyansın %12'sini yordamakta olup, eğitim pozitif yönde önemli bir yordayıcıdır. Dokunma alt boyutunda ise sosyodemografik özellikler varyansın %9'unu yordamaktadır. Eğitim değişkeni bu analizde önemli bir etkiye sahiptir ve etkisi pozitif yöndedir (Tablo 3). Eğitim düzeyi yükseldikçe erkeklerde cinsel doyumun arttığını söylemek mümkündür. Ayrıca eğitimin; sıklık, kaçınma, dokunma alt boyutlarında da önemli etkiye sahip olduğu belirlendi. Eğitim düzeyi arttıkça erkekler cinsel eşlerine dokunmada sorun yaşamazlar iken, eğitim düzeyi yüksek olan erkeklerde cinsel ilişki sıklığının azaldığı ve bu grubun cinsel ilişkiden kaçındıkları gözlenmiştir. Bu sonuçlara göre eğitim düzeyinin erkeklerde cinsel doyumunu belirleyen önemli bir değişken olabileceği düşünülmüştür. Bu araştırma bulgularından farklı olarak Rosen ve arkadaşları (1993) tarafından yapılan bir çalışmada, eğitim düzeyinin cinsel fonksiyonlarda anlamlı bir farklılık yaratmadığı belirtilmiştir. Oggins ve arkadaşları da (1993), cinsel doyum ile eğitim arasında anlamlı bir

ilişki elde etmediklerini, ancak bazı gruplar için eğitimin önemli olabileceğini açıklamışlardır. Oniz ve arkadaşları (2007) yaptıkları araştırmada, kadının eğitim düzeyi ile cinsel konularda iletişim arasında, eşlerin eğitim düzeyi ile vajinismus arasında pozitif ilişki saptanmıştır.

Erken boşalma alt boyutunda sosyodemografik özellikler varyansın %9'unu yordamaktadır. Empotans alt boyutunda sosyodemografik özellikler, varyansın %9'unu açıklamakta olup, gelir değişkeni bu yordamada önemli bir etkiye sahiptir ve etkisi negatif yöndedir (Tablo 3). Diğer bir deyişle, gelir düzeyi arttıkça empotansın azaldığı söylenebilir. Cinsel doyum değerindeki değişimin ancak %9'unun gelir durumu ile tanımlanabildiği, dolayısıyla %91'inde başka değişkenlerce tanımlanabileceği düşünülebilir. Kupelian ve arkadaşları (2008) yaptıkları araştırmada düşük sosyoekonomik düzeydeki erkeklerde erektil disfonksiyonun iki kat daha fazla görüldüğünü saptamışlardır. Lau ve arkadaşları (2005) ekonomik durumun, eş ve aile ile iletişim azlığının cinsel doyumunu negatif etkilediğini saptamışlardır.

Tablo 3. Erkeklerde Cinsel Doyumun Yordanmasında Sosyodemografik Özelliklerin Rolü

Yordanan Değişkenler	Yordayıcı Değişkenler	B	Beta	F	R	R ²	P
Sıklık	Sosyodemografik			2.213	2.295	0.087	
	Yaş	-0.063	0.042				0.139
	Eğitim*	-0.632	0.286				*0.031
	Gelir	-0.185	0.411				0.654
Cinsel İletişim	Sosyodemografik			0.729	0.178	0.032	
	Yaş	-0.053	0.049				0.280
	Eğitim	0.360	0.332				0.282
	Gelir	0.097	0.476				0.839
Doyum	Sosyodemografik			0.428	0.137	0.019	
	Yaş	0.007	0.036				0.771
	Eğitim	-0.110	-0.085				0.490
	Gelir	0.211	0.113				0.356
Kaçınma	Sosyodemografik			3.092	0.349	0.122	
	Yaş	-0.021	0.039				0.588
	Eğitim*	0.791	0.263				*0.004
	Gelir	0.094	0.377				0.803
Dokunma	Sosyodemografik			2.260	0.303	0.092	
	Yaş	-0.058	0.036				0.116
	Eğitim*	0.561	0.248				*0.027
	Gelir	0.050	0.356				0.803
Erken Boşalma	Sosyodemografik			2.424	0.313	0.098	
	Yaş	0.063	0.135				0.135
	Eğitim	0.348	0.220				0.220

Empotans	Gelir	-0.674	0.099				0.890
	Sosyodemografik			2.325	0.307	0.094	
	Yaş	-0.038	-0.094				0.429
	Eğitim	0.558	0.201				0.091
Toplam Puan	Gelir*	-0.969	-0.242				*0.042
	Sosyodemografik			2.884	0.338	0.114	
	Yaş	-0.040	-0.097				0.406
	Eğitim*	0.957	0.338				*0.005
	Gelir	-0.113	-0.028				0.811

* Analizde etkisi önemli olan değişken

Yapılan çalışmalarda cinsel doyum üzerinde belirleyici olan etmenlerin demografik özelliklerden çok, eşlerle ilişkilere yönelik faktörler olduğu ortaya konmuştur (Oggins et al. 1993, Donnelly 1993). Bu çalışmada da yaş, eğitim ve gelir değişkenlerinin birlikte açıkladığı varyansın kadın ve erkeklerde düşük olması bu değişkenlerin cinsel doyum düzeyini açıklamakta çok önemli bir rol oynamadığını ve cinsel doyumunu belirlemede başka etkenlerin daha fazla rolü olabileceğini düşündürmektedir. Ancak bulgulara göre; erkeklerde eğitim düzeyinin, açıkladığı varyansın düşük olmasına karşın yordayıcı bir değişken olarak ortaya çıkmış olması, eğitim düzeyinin artmasının cinsel doyuma olumlu katkıda bulunabileceği yönünde yorumlanabilir.

Tablo 4'te cinsiyete göre cinsel doyumun yordanmasında sosyodemografik özelliklerin, evliliğe yönelik inanç ve tutumların, cinsel mitlerin (son-test) ve bilgi kazancının rolü regresyon analizi ile incelendi. Kadınlarda sosyodemografik değişkenler grup olarak varyansın %3'ünü açıklamakta iken denkleme evliliğe yönelik inanç ve tutumların eklenmesiyle varyans %27'ye, cinsel mitlerin eklenmesiyle %38'e, bilgi kazancının eklenmesiyle %52'ye çıktı. Etkisi fazla olan değişkenler boşanma ile ilgili algılanan duyarlılık ve bilgi kazancı olup, pozitif yönde etkilidir. Cinsel doyumunu belirlemede; varyansı %25 arttıran evliliğe yönelik inanç ve tutumların, %11 arttıran cinsel mitlerin ve %14 arttıran bilgi kazancının sosyodemografik özelliklerden çok daha fazla rolünün olduğu düşünülmektedir. Kadınlarda, boşanma ile ilgili konulardaki algıladıkları duyarlılık ve bilgi kazancının cinsel doyumunu yordamada önemli etkiye sahip pozitif yönde etkili değişkenler

olduğu saptandı. Bu sonuçta verilen danışmanlık eğitiminin kadınlarda cinsel doyuma olumlu yönde bir yansıma bulduğu söylenebilir. Gelişmekte olan ülkelerde dini ve kültürel değerler, yeterli olmayan cinsel eğitim ve sağlık profesyonellerinin cinsel problemleri yeterince sorgulamamaları nedeniyle, kadınların cinsel doyumunu ve cinsel sorunları ile ilgili epidemiyolojik çalışmalar nadir yapılmaktadır (Fourcroy 2006, Lau et al. 2006, Higgins et al. 2002).

Erkeklerde ise sosyodemografik değişkenler varyansın %11'ini yordamakta iken evliliğe yönelik inanç ve tutumların eklenmesiyle varyans %32'ye yükseldi. Cinsel mitlerin eklenmesi açıklanan varyansı %20, denkleme son giren bilgi düzeyi değişkeni ise %0.4 oranında arttırdı. Erkeklerde eğitim, boşanma ile ilgili algılanan duyarlılık cinsel doyumunu yordamada önemli etkiye sahip değişkenlerdir (Tablo 4). Erkeklerde sosyodemografik değişkenlerden özellikle eğitimin cinsel doyumun yordanmasında kadınlara oranla daha fazla etkiye sahip olduğu, cinsel doyumunu belirlemede varyansı; evliliğe yönelik inanç ve tutumların %21, cinsel mitlerin %20 arttırdığı belirlendi ve bilgi düzeyi artışının ise cinsel doyumunu yordamada çok önemli bir rol oynamadığı görüldü. Bu sonuçlara göre cinsel doyumun yordanmasında, kadınlarda bilgi kazancı ve boşanma ile ilgili algılanan duyarlılığın, erkeklerde ise eğitim düzeyi ve boşanma ile ilgili algılanan duyarlılığın etkili değişkenler olduğu saptandı. Gerek kadınlarda gerekse erkeklerde boşanma ile ilgili algılanan duyarlılığın, evliliğe yönelik inanç ve tutumlarda olumlu yaklaşımlar geliştirdiği ve cinsel doyumunu arttırdığı düşünülmüştür.

Tablo 4. Kadınlarda ve Erkeklerde Cinsel Doyumun Yordanmasında Sosyodemografik Özelliklerin, Evliliğe Yönelik İnanç ve Tutumların, Cinsel Mitlerin ve Bilgi Kazancının Rolü

Yordayan Değişken	Yordayıcı Değişkenler	B	Beta	F	R	R ²	p
KADIN	Sosyodemografik			0.691	0.173	0.030	
	Yaş	-0.390	-0.115				
	Eğitim	0.949	0.054				
	Gelir	-3.636	-0.139				
	Evliliğe Yönelik İnanç ve Tutumlar			2.600	0.527	0.277	
	Cinsel Doyum	Algılanan Duyarlılık					
	-Evlilik sorunları ile ilgili algılanan duyarlılık	0.468	0.072				*p=0.004
	-Boşanma ile ilgili algılanan duyarlılık *	2.132	0.373				
	Algılanan Ciddiyet						
	-Evlilik sorunlarının ciddiyeti	0.552	0.183				
-Boşanmada ciddiyet	2.091	0.190					
Algılanan Yararlar	0.255	0.117					
Algılanan Engeller	-0.038	-0.008					
ERKEK	Cinsel mitler			1.211	0.622	0.387	
	Bilgi Kazancı *	0.849	0.439	1.966	0.723	0.522	*p=0.001
	Sosyodemografik			2.669	0.327	0.107	
	Yaş	-0.099	-0.049				
	Eğitim *	4.168	0.305				*p=0.006
	Gelir	-0.162	-0.008				
	Evliliğe Yönelik İnanç ve Tutumlar			2.407	0.568	0.323	
	Cinsel Doyum	Algılanan Duyarlılık					
	-Evlilik sorunları ile ilgili algılanan duyarlılık	0.832	0.129				
	-Boşanma ile ilgili algılanan duyarlılık *	2.020	0.425				*p=0.012
Algılanan Ciddiyet							
-Evlilik sorunlarının ciddiyeti	0.242	0.099					
-Boşanmada ciddiyet	1.584	0.165					
Algılanan Yararlar	0.058	0.033					
Algılanan Engeller	-0.236	-0.071					
ERKEK	Cinsel mitler			2.211	0.725	0.525	
	Bilgi Kazancı	0.047	0.036	2.023	0.727	0.529	

* Analizde etkisi önemli olan değişken

Deney grubunda sosyodemografik özellikler grup olarak varyansın %12'sini açıklamakta iken denkleme evliliğe yönelik inanç ve tutumların eklenmesiyle varyans %36'ya, cinsel mitlerin eklenmesiyle %54'e, bilgi kazancının eklenmesiyle %65'e çıktı (Tablo 5). Deney grubunda boşanma ile ilgili algılanan duyarlılık ve bilgi kazancı pozitif yönlü etkili değişkenler olarak belirlendi. Bu sonuç cinsel danışmanlık eğitiminin yansıması olarak bilgi kazancının cinsel doyumunu arttırmada olumlu etkisini düşündürmüştür.

Kontrol grubunda ise sosyo-demografik özellikler varyansın %7'sini yordamakta iken

evliliğe yönelik inanç ve tutumların eklenmesiyle varyans %39'a, cinsel mitlerin eklenmesiyle %51'e yükseldi. Denkleme son giren bilgi kazancı ise varyansı %56'ya arttırmıştır. Deney grubunda boşanma ile ilgili algılanan duyarlılık cinsel doyumunu yordamada önemli etkiye sahip değişkenler olarak saptanmıştır (Tablo 5). Cinsel danışmanlık almayan kontrol grubunda cinsel doyumda bilgi kazancı değişkeninin etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmadı. Her iki gruptaki bireylerin boşanma konusunda duyarlı olmaları, evliliklerini sürdürme ve dolayısıyla cinsel yaşamdan doyum almalarında etkili olabilir.

Tablo 5. Deney ve Kontrol Grubu Bireylerde Cinsel Doyumun Yordanmasında Sosyodemografik Özelliklerin, Evliliğe Yönelik İnanç ve Tutumların, Cinsel Mitlerin ve Bilgi Kazancının Rolü

Yordanan Değişken	Yordayıcı Değişkenler	B	Beta	F	R	R ²	p
DENEY	Sosyodemografik			3.201	0.352	0.124	
	Yaş	-0.580	-0.254				
	Eğitim	4.956	0.336				
	Gelir	-0.655	-0.028				
	Evliliğe Yönelik İnanç ve Tutumlar			4.015	0.607	0.368	
	<u>Algılanan Duyarlılık</u>						
	-Evlilik sorunları ile ilgili algılanan duyarlılık	0.280	0.051				
	-Boşanma ile ilgili algılanan duyarlılık *	1.300	0.271				*p=0.049
	<u>Algılanan Ciddiyet</u>						
	-Evlilik sorunlarının ciddiyeti	0.427	0.171				
	-Boşanmada ciddiyet	1.878	1.233				
	<u>Algılanan Yararlar</u>	0.058	0.034				
	<u>Algılanan Engeller</u>	0.757	0.212				
	Cinsel mitler			3.482	0.800	0.540	*p=0.001
Bilgi Kazancı *	0.296	0.180	3.496	0.809	0.655		
KONTROL	Sosyodemografik			1.867	0.280	0.078	
	Yaş	-0.415	-0.148				
	Eğitim	1.989	0.110				
	Gelir	-5.047	-0.213				
	Evliliğe Yönelik İnanç ve Tutumlar			4.353	0.628	0.395	
	<u>Algılanan Duyarlılık</u>						
	-Evlilik sorunları ile ilgili algılanan duyarlılık	0.930	0.112				
	-Boşanma ile ilgili algılanan duyarlılık *	2.515	0.408				*p=0.001
	<u>Algılanan Ciddiyet</u>						
	-Evlilik sorunlarının ciddiyeti	0.103	0.032				
	-Boşanmada ciddiyet	0.134	1.008				
	<u>Algılanan Yararlar</u>	0.364	0.146				
	<u>Algılanan Engeller</u>	-1.879	-0.349				
	Cinsel mitler			2.412	0.750	0.513	
Bilgi Kazancı	0.184	0.047	2.275	0.751	0.564		

* Analizde etkisi önemli olan değişken

SONUÇ VE ÖNERİLER

Cinsel doyumun yordanmasında sosyodemografik özelliklerin rolü daha az olmakla birlikte, evliliğe yönelik inanç ve tutumlar ve cinsel mitler etkili değişkenlerdir. Erkeklerde empotans ile eğitim düzeyi arasında pozitif yönlü, gelir düzeyi ile ise ters yönlü ilişki saptanmıştır. Boşanma ile ilgili algılanan duyarlılık ve cinsel mitler pozitif yönde etkili değişkenlerdir. Bilgi kazancı, cinsiyet açısından incelendiğinde kadınlarda, evlilik öncesi danışmanlık alan deney grubunda cinsel doyumun artma-sına olumlu yönde etkisi olan değişken olarak saptanmıştır.

Araştırma sonuçları göz önüne alındığında evlilik öncesinde planlanacak cinsel eğitim programlarının etkin bir şekilde yürütülmesinde adayların evliliğe yönelik inanç ve tutumlarının, mitlerinin belirlenerek, cinsel konulardaki bilgi eksikliğine yönelik gereksinimleri dikkate alınmalıdır. Gelecekteki çalışmaların farklı şehirlerde yaşayan, farklı eğitim düzeylerinde, farklı etnik ve sosyo-ekonomik yapı üzerinde yürütülmesi elde edilen bilgilerin genellenebilirliğini arttıracaktır. Toplumun kültürel özellikleri göz önüne alınarak, evlilik öncesi çiftlere verilecek cinsel danışmanlık ile bireylerin yanlış bilgi ve inanışlarını değiştirerek daha sorunsuz ve

doyumlu cinsel yaşam ve mutlu bir evlilik sağlanabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

.....Canada Guidelines for Sexual Health Education (2003). Minister of Health Community Acquired Infections Division Centre for Infectious Disease Prevention and Control. <http://www.hc-sc.gc.ca/pphb-dgspsp/publicat/cgshe-dnemss/index.html> (Erişim tarihi: 08.08.2005).

Amerikan Psikiyatri Birliği (2001). Cinsel bozukluklar ve cinsel kimlik bozuklukları. DSM-IV-TR Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı, Çeviren: Ertuğrul Köroğlu, Hekimler Yayın Birliği, 225-240.

Arslan H, Engin F, Can Ö (2000). Evlilik öncesi çiftlerin üreme sağlığına yönelik eğitim ve danışmanlık gereksinimlerinin belirlenmesi. 1.Uluslararası & VIII.Ulusal Hemşirelik Kongresi, Antalya, 94-98.

Donnelly DA (1993). Sexually inactive marriages. *The Journal of Sex Research* 30(2): 171-179.

Emiroğlu ON (2002). Deneysel tasarımlar. Hemşirelikte Araştırma İlke Süreç ve Yöntemleri. Editör: İnci Erefe, HEMAR-G Yayın No:1, Odak Ofset, 91-124.

Fourcroy JL (2006). Customs, culture, and tradition-What role do they play in a woman's sexuality? *Journal of Sexual Medicine* 3: 954-959.

Golombook S, Rust J (1988). Diagnosis of sexual dysfunction: relationships between DSM-III (R) and the GRISS. *Journal of Sex and Marital Therapy* 3(1): 119-124.

Higgins LT, Zheng M, Liu Y et al. (2002). Attitudes to marriage and sexual behaviors: A survey of gender and cultural differences in China and United Kingdom. *Sex Roles* 46:75-89.

İnanç C, Soylu ML, Çobanoğlu G et al. (2003). Adana 2. Ana Çocuk Sağlığı Merkezi Danışmanlık birimine başvuran sağlıklı kadınlarda, cinsel sorunların ve yardım arama, uygulama ve tutumunun sorgulanması. II.Ulusal Ana Çocuk Sağlığı Kongresi, İstanbul, 163.

İncesu C (2005). Cinsel İşlev Bozuklukları. Organon İlaçları A.Ş., İstanbul.

İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı (2003). Öğretmen ve Öğretmen Adayları için Cinsel Sağlık Eğitimi. Uygun Matbaası, İstanbul.

Kalkan M (2002). Evlilik ilişkisini geliştirme programının, programa katılan eşlerin evlilik uyumu üzerindeki etkisi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun.

Karataş N (2003). Araştırmada örnekleme. Hemşirelikte Araştırma İlke Süreç ve Yöntemleri. İnci Erefe (ed), Hemşirelikte Araştırma ve Geliştirme Derneği, 1 Basım, Odak Ofset, İstanbul, s. 125-138.

Kayır A (1998). Cinsellik kavramı ve cinsel mitler. Cinsel İşlev Bozuklukları Monograf Serisi (1): Cinsel

Teşekkür: Araştırmanın gerçekleşmesini sağlayan evli çiftlere verdikleri katkılardan dolayı teşekkür ederiz.

Sorunlara Genel Yaklaşım. Roche Müstahzarları Sanayi AŞ, İstanbul, 30-35.

Kudiaki Ç (2002). Cinsel doyum ile evlilik uyumu arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniv. Sosyal Bil. Enst. Psikoloji Anabilim Dalı Ankara.

Kupelian V, Link CL, Rosen RC et al. (2008). Socioeconomic status, not race/ethnicity, contributes to variation in the prevalence of erectile dysfunction: Results from the Boston Area Community Health (BACH) Survey. *Journal of Sexual Medicine* 5: 1325-1333.

Lau JTF, Yang X, Wang Q et al. (2006). Gender power and marital relationship as predictors of sexual dysfunction among young married couples in rural China: A population-based study. *Urology* 67: 579-85.

McCarthy B (1997). Strategies and techniques for revitalizing a nonsexual marriage. *Journal of Sex & Therapy* 23(3): 231-240.

Michie S, Abraham C (2004). Interventions to change health behaviours: evidence-based or evidence-inspired. *Psychology and Health* 19(1): 29-49.

Morokoff PJ, Gilliland R (1993). Stress, sexual functioning, and marital satisfaction. *The Journal of Sex Research* 30(1): 43-53.

Oggins J, Leber D, Veoff J (1993). Race and gender differences in black and white newlyweds' perceptions of sexual and marital relations. *The Journal of Sex Research* 30(2), 152-160.

Oniz A, Keskinoglu P, Bezircioglu I (2007). The Prevalence and Causes of Sexual Problems among Premenopausal Turkish Women. *Journal of Sexual Medicine* 4: 1575-1581.

Rosen CR, Taylor FJ, Leiblum RS et al. (1993). Prevalence of sexual dysfunction in women: results of a survey study of 329 women in an outpatient gynecological clinic. *Journal of Sex & Marital Therapy* 19(3): 171-188.

Sokolski MD, Hendrick SS (1999). Fostering marital satisfaction. *Family Therapy* 26(1): 39-49.

Soylu LM, Levent BA, Gürkan SB (1999). "Ergenlerde cinsel işlev bozukluklarına yol açan etmenler ve cinsel mitlerin araştırılması". http://lokman.cu.edu.tr/psychiatry/egitim/mak/1999_mak_cinselmit.ht (Erişim tarihi: 14.07.2006).

Sullivan TK, Pasch L, Cornelius, T et al. (2004). Predicting participation in premarital prevention programs: the health belief model and social norms. *Family Process Health & Medical Complete* 43(2): 175-193.

T.C. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü (2000). Ulusal Aile Planlaması Hizmet Rehberi. Ankara, cilt I, 65-83.

Tuğrul C, Öztan N, Kabakçı E (1993). Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği'nin standardizasyon çalışması. Türk Psikiyatri Dergisi 4(2): 83-88.
Vural BK, Temel AB (2007). Evliliğe yönelik inançlar ve tutumlar: Sağlık İnanç Modeli Ölçeği'nin Türk toplumu için geçerlilik ve güvenilirliğinin

incelenmesi. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 23(2): 31-50.
Ziyalar A (2000). Cinsel Davranış Bozuklukları. Yüce Reklam/Yayın/Dağıtım A.Ş, İstanbul.